

Kurdisk Hjelpeskole – Nivå III

Avansert Kurmanji og Sorani — Kulturkunnskap — LK20

Avansert grammatikk

Komplekse verbtider

Perfektum (Kurmanji): hatim + partisipp

Ez hatim xwendin – Jeg har lest

Pluskvamperfektum: bûm + partisipp

Ez bûm xwendin – Jeg hadde lest

Fremtid (Kurmanji): dê + presens

Ez dê bixwînim – Jeg skal lese

Konjunktiv: bi- + stamme

Divê ez biçim – Jeg må gå

Passiv

Kurmanji: hatin + partisipp

Kitab hat xwendin – Boken ble lest

Sorani: -re/ra- (passiv markør)

Kitêbeke xwêndrê – Boken ble lest

Kausal (få noen til å gjøre)

-andin/-îndin:

xwandin (lese) → *xwandandin* (få til å lese)

çûn (gå) → *çandin* (sende)

Relativsetninger

Kurmanji: ku (som)

Jinê ku ez nas dikim – Kvinnen som jeg kjenner

Sorani: ke (som)

Afrete-ke nasy dekeim – Kvinnen som jeg kjenner

Betingelsessetninger

Hvis-setninger (Kurmanji):

Heger tu bê-yî, ez çima-k – Hvis du kommer, går jeg

Heger hate bûya, wê dîtibûya – Hvis han hadde kommet, ville han ha sett

Sorani:

Eger to biêyt, min deçim – Hvis du kommer, går jeg

Indirekte tale

Kurmanji: gotin ku...

Ew got ku dê bê – Han sa at han ville komme

Sorani: wûtin ke...

Ew wûti ke dê – Han sa at han ville komme

Avansert syntaks

Setningsleddsfølge

Normal rekkefølge:

Subjekt – Indirekte obj. – Direkte obj. – Verb

Topikalisering: Viktig element først

Ji vê malê, ez hez dikim – Dette huset, jeg elsker (det)

Fokuspartikler

- **jî** – også, selv
- **tênê** – bare, kun
- **bi taybetî** – spesielt
- **hem...hem jî** – både...og

Negasjonsformer

- **ne** – ikke (standard)
- **tu** – aldri, ingen
- **hê** – ennå ikke
- **dîsa ne** – ikke lenger

Modale uttrykk

Må/bør: divê (K) / pêwîst (S)

Kan: dikarin/dikarî (K) / detwanîn (S)

Vil: dixwazin (K) / dewên (S)

Skulle: dibû (K) / pêwîst bû (S)

Stilistikk og retorikk

Formelt vs. uformelt

Formelt språk:

- Bruk **hûn** (De) i stedet for **tu** (du)
- Mer komplekse setninger
- Arabiske/persiske låneord
- Unngå slang

Uformelt språk:

- **tu** (du)
- Kortere setninger
- Dagligdagse ord
- Kan bruke dialektformer

Retoriske grep

- **Gjentakelse** for betoning
- **Retoriske spørsmål**
- **Ordspråk** (pend û gotina kurdî)
- **Metaforer** fra natur og kultur

Kurdiske ordspråk

Bê xebat qet tiştek nayê dest – Uten arbeid får man ingenting

Dengê zaroka negirîyayî, dev nayê – Barnet som ikke gråter, får ikke mat

Kulturkunnskap om Kurdistan

Geografi og historie

Kurdistan strekker seg over:

- **Bakur** (Nord) – Sørøst-Tyrkia
- **Bashur** (Sør) – Nord-Irak (selvstyrt)
- **Rojhelat** (Øst) – Nordvest-Iran
- **Rojava** (Vest) – Nord-Syria

Befolkning: 30–40 millioner kurdere; største etniske gruppe uten egen stat.

Viktige historiske hendelser

- **1920-tallet:** Kurdistan delt mellom fire stater (Sèvres-traktaten ikke gjennomført)
- **1991:** Selvstyre i Irakisk Kurdistan
- **2003:** Styrket autonomi etter Saddam Hussein
- **2014–2019:** Kamp mot IS; peshmerga sentrale

Tradisjoner og høytider

Newroz (21. mars): Kurdisk nyttår og vårfest

– Tradisjon med bål

– Feiring av frihet (myten om Kawa)

Andre tradisjoner:

- **Dengbêj** – sangfortellere (muntlig episk poesi)
- **Govend/Halparke** – tradisjonell gruppedans
- Fargerike nasjonaldrakter
- Gjestefrihetskultur

Religion og mangfold

Flertall: Sunnimuslimer

Mindretall:

- Sjamuslimer
- **Yezidier** – gammel kurdisk religion
- Kristne (assyrere, armenere)
- Alevitter

Litteratur og kunst

Klassiske forfattere:

- **Ehmedê Xanî** (1651–1707) – *Mem û Zîn* (episk dikt)
- **Mela Cizirî** (1570–1640) – religiøs poesi

Moderne forfattere:

- **Cigerxwîn** (1903–1984) – nasjonal poet
- **Sherko Bekes** (1940–2003) – modernist

Muntlig tradisjon

- Rik tradisjon for historiefortelling
- Dengbêj-tradisjonen bevarer historie
- Episke fortellinger og kjærlighetsdikt

Skrivetips Nivå III

Teksttyper

Argumenterende tekst:

- Klar påstand
- Argumenter med belegg
- Motargumenter
- Konklusjon

Analytisk tekst:

- Presentere tema/verk

- Analysere språk, struktur
- Tolkning og vurdering

Fortellende tekst:

- Handling med spenningskurve
- Karakterutvikling
- Beskrivelser og dialog

Avanserte tekstbindere

- **bi vî awayî** – på denne måten
- **ji ber vê yekê** – av denne grunn

- **di encamê de** – som resultat
- **her çiqas...jî** – selv om
- **bi giştî** – generelt
- **bi taybetî** – spesielt

Vanlige feil Nivå III

- × Inkonsistent tempusbruk
- × Feil modusbruk (konjunktiv)
- × Manglende variasjon i setningsstruktur
- × Overbruk av lånord
- × Svak tekstbinding

Sjekkliste eksamen Nivå III

- ☐ Avanserte verbtider korrekt
- ☐ Komplekse setninger
- ☐ Variert og nyansert språk
- ☐ Kulturkunnskap integrert
- ☐ God tekststruktur
- ☐ Stilistisk bevissthet
- ☐ Riktig register (formelt/uformelt)
- ☐ Korrekt ortografi